

VIEROUČNÁ NÓTA

ohľadom modifikácie sviatostnej formuly krstu

Nedávno sa objavili prípady, keď sa pri vysluhovaní sviatosti krstu použili slová: „V mene otca a matky, krstného otca a krstnej mamy, starých rodičov, príbuzných, priateľov a v mene spoločenstva ťa krstíme v mene Otca i Syna i Ducha Svätého“.

Zdá sa, že svojvoľná modifikácia sviatostnej formuly sa zaviedla preto, aby sa zdôraznil komunitný význam krstu, aby sa vyjadrila spoluúčasť rodiny a prítomných a aby sa zabránilo predstave, že posvätná moc je koncentrovaná len v kňazovi, na ujmu rodičov a spoločenstva, ako to zdanlivo naznačuje súčasná krstná formula v Rímskom rituáli (*Rituale romanum*)¹. Takto sa tu z diskutabilných dôvodov pastoračného charakteru² opäť vynára dávne pokušenie nahradiť formulu, ktorú nám odovzdala Tradícia, inými textami, považovanými za vhodnejšie. V tejto súvislosti si už sv. Tomáš Akvinský položil otázku „*utrum plures possint simul baptizare unum et eundem*“, na ktorú odpovedal záporne, lebo ide o prax protirečiacu povahe služobníka.³

Druhý vatikánsky koncil deklaruje, že „keď niekto krstí, krstí sám Kristus“⁴. Vyjadrenie konštitúcie o posvätnéj liturgii *Sacrosanctum concilium* inšpirované textom sv. Augustína,⁵ chce opätovne spojiť slávenie sviatosti s Kristovou prítomnosťou nielen v tom zmysle, že on jej vlieva svoju moc, aby sa stala účinnou, ale predovšetkým, aby sa poukázalo na to, že protagonistom udalosti, ktorá sa slávi, je Pán.

Keď Cirkev slávi sviatosť, v skutočnosti koná ako telo neoddeliteľne od svojej Hlavy, lebo je to Kristus – Hlava, kto koná v tele, ktorým je Cirkev a ktoré sám utvoril vo veľkonočnom tajomstve.⁶ Takto nachádza učenie o božskom ustanovení sviatostí, slávnostne potvrdené na

¹ V skutočnosti pozorná analýza obradu krstu detí ukazuje, že pri slávení krstu sú rodičia, krstní rodičia a celé spoločenstvo povolani vykonávať aktívnu, pravú a skutočnú liturgickú úlohu (porov. *Rituale Romanum ex Decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum, Ordo Baptismi Parvulorum, Praenotanda*, 4 – 7), ktorá podľa koncilového textu zahŕňa aj to, že „každý, či vysvätený služobník, alebo veriaci, koná pri plnení svojej funkcie len to a všetko to, čo mu podľa povahy vecí a liturgických predpisov patrí“. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: konštitúcia *Sacrosanctum concilium*, 28.

² Často sa odvolávaním na pastoračné dôvody maskuje, hoci nevedome, subjektivistický posun a manipulatívna vôľa. Už v minulom storočí Romano Guardini pripomína, že veriaci môže nasledovať, čo mu hovorí srdce, v osobnej modlitbe, no v liturgickom konaní sa „má otvoriť inému impulzu, silnejšieho a hlbšieho pôvodu, pochádzajúcemu zo srdca Cirkvi, ktoré bije naprieč stáročiami. Tu nejde o to, čo sa niekomu páči alebo v danom momente zdá žiaduce...“ (R. Guardini, *Vorschule des Betens*, Einsiedeln/Zürich, 1948², s. 258; taliansky preklad *Introduzione alla preghiera*, Brescia 2009, s. 196).

³ „Či niekoľkí môžu zároveň krstíť jedného a toho istého“. TOMÁŠ AKVINSKÝ: *Summa Theologiae*, III, q. 67, a. 6 c.

⁴ DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: konštitúcia *Sacrosanctum concilium*, 7.

⁵ SV. AUGUSTÍN: *In Evangelium Ioannis tractatus*, VI, 7.

⁶ Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: konštitúcia *Sacrosanctum concilium*, 5.

Tridentskom koncile,⁷ vo vyššie uvedenom vyjadrení *Sacrosanctum concilium* svoje prirodzené rozvinutie a autentickú interpretáciu. Tieto dva koncily sú teda vo vzájomnom súlade, keď vyhlasujú, že vôbec nie je v ich moci podriaďiť sedmoro sviatostí konaniu Cirkvi. Keďže sviatosti boli ustanovené Ježišom Kristom, Cirkvi sú len zverené, aby ich spravovala. Je teda zrejmé, že hoci Cirkev bola Duchom Svätým ustanovená interpretátorkou Božieho slova a môže do istej miery určovať obrady, ktoré vyjadrujú sviatostnú milosť ponúkanú Kristom, nedisponuje samotnými základmi svojej existencie: Božím slovom a spásnymi Kristovými činmi.

Preto je pochopiteľné, že v priebehu stáročí Cirkev starostlivo zachovávala spôsob slávenia sviatostí, predovšetkým tých základných, ktoré dosvedčuje *Písmo* a ktoré umožňujú úplne jasne rozpoznať v rituálnom konaní Cirkvi Kristovo gesto. Druhý vatikánsky koncil rovnako stanovil, že „nikto iný, ani kňaz, nesmie v liturgii nič svojvoľne pridať, vynechať alebo pozmeniť.“⁸ Modifikovať z vlastnej iniciatívy formu slávenia sviatosti nepredstavuje len liturgický prehrešok, teda prestúpenie pozitívneho zákona, ale je to *vulnus inferto* (rana spôsobená) na cirkevnej komunite a znemožňujúca rozpoznať Kristovo konanie, čo v najzávažnejších prípadoch vedie k neplatnosti samotnej sviatosti, pretože povaha služobného konania si vyžaduje verné odovzdanie toho, čo bolo prijaté (porov. *1 Kor 15, 3*).

Pri slávení sviatostí je totiž subjektom slávenia Cirkev ako Kristovo telo spoločne s jeho Hlavou, čo sa prejavuje v konkrétnom zhromaždení veriacich.⁹ Toto zhromaždenie však koná služobne (prostredníctvom služobníka), nie kolegiálne (kolektívne). Pretože nijaká skupina nemôže sama seba urobiť Cirkvou, ale stáva sa Cirkvou na základe povolania, ktoré neprichádza zvnútra samotného zhromaždenia. Služobník je teda znamením prítomnosti toho, kto zhromažďuje, a zároveň predstavuje *locus* spoločenstva každého liturgického zhromaždenia s celou Cirkvou. Inými slovami, služobník je vonkajším znakom toho, že so sviatosťou nemôžeme ľubovoľne disponovať, ale zo svojej povahy prináleží univerzálnej Cirkvi.

V tomto svetle treba chápať príkaz Tridentského koncilu, týkajúci sa nevyhnutnosti toho, aby mal služobník aspoň v úmysle robiť to, čo koná Cirkev.¹⁰ Úmysel však nemôže ostať len vo vnútornej rovine, s rizikom subjektivistického posunu, ale musí sa prejaviť aj vonkajším úkonom, ktorý je stanovený, s použitím matérie a formy sviatosti. Tento úkon musí poukazovať na jednotu medzi tým, čo koná pri vysluhovaní každej jednotlivej sviatosti služobník, a tým, čo vykonáva Cirkev v spoločenstve s konaním samého Krista: a preto je podstatné, aby bolo vysluhovanie

⁷ Porov. DH, 1601.

⁸ DRUHÝ Vatikánsky koncil: konštitúcia *Sacrosanctum concilium*, 22 § 3.

⁹ Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 1140: «Tota communitas, corpus Christi suo Capiti unitum, celebrat» e n. 1141: «Celebrans congregatio communitas est baptizatorum». („Sviatostnú liturgiu slávi celé spoločenstvo, Kristovo telo zjednotené so svojou hlavou“ a 1141: „Zhromaždenie, ktoré slávi, je spoločenstvo pokrstených“.)

¹⁰ Porov. DH, 1611.

sviatosti konané nie vo vlastnom mene, ale v mene Krista, ktorý koná vo svojej Cirkvi, a v mene Cirkvi.

Preto v tomto špecifickom prípade, keď ide o sviatosť krstu, nielenže služobník nemá – z vyššie uvedených kristologických a ekleziologických dôvodov – právomoc modifikovať sviatosťnú formulu ako sa mu páči, ale nemôže ani vyhlásiť, že koná v mene rodičov, krstných rodičov alebo priateľov, ba ani v mene samotného zhromaždenia, ktoré sa zišlo na slávnosť krstu, pretože služobník koná znak, ktorým potvrdzuje, že v rituálnom úkone Cirkvi koná sám Kristus. Keď služobník hovorí „ja ťa krstím...“, nehovorí ako funkcionár, ktorý si plní zverenú úlohu, ale koná v služobnom pomere na znak prítomnosti Krista, ktorý koná vo svojom tele a dáva svoju milosť, čím robí toto konkrétne liturgické zhromaždenie prejavom „opravdivej povahy pravej Cirkvi“.¹¹ Lebo „liturgické slávenia nie sú súkromné aktivity, ale slávenia Cirkvi, ktorá je „sviatosťou jednoty“, čiže svätým ľudom zhromaždeným a usporiadaným pod vedením biskupov“.¹²

Modifikovať sviatosťnú formulu znamená nepochopenie samotnej povahy cirkevného služobníka, ktorý je stále v službe Bohu a jeho ľudu, a nie je vykonávateľom moci, ktorá môže viesť až k manipulácii s tým, čo je Cirkvi zverené v úkone patriacom k Tradícii. V každom služobníkovi musí byť teda hlboko zakorenené nielen vedomie o povinnosti konať v rámci cirkevného spoločenstva, ale aj rovnaké presvedčenie, aké sv. Augustín pripisuje Predchodcovi, ktorý „pochopil, že v Kristovi nám bolo dané vlastníctvo, vďaka ktorému svätosť krstu – bez ohľadu na mnohých svätých či hriešnych služobníkov, ktorí ho vysluhovali – nemožno pripísať nikomu inému, len tomu, na ktorého zostúpila holubica a o ktorom bolo povedané: „To je ten, čo bude krstiť Duchom Svätým“ (Jn 1, 33)“. Augustín to komentuje: „Hoci by krstil Peter, je to Kristus, kto krstí; hoci by krstil Pavol, je to Kristus, kto krstí; a hoci by krstil aj Judáš, je to Kristus, kto krstí.“¹³

Kongregácia pre náuku viery, 24. júna 2020, na sviatok narodenia Jána Krstiteľa

kardinál Luis F. Ladaria, S.J., *prefekt*

Mons. Giacomo Morandi, titulárny arcibiskup Cerveteri, *sekretár*

¹¹ DRUHÝ Vatikánsky koncil: konštitúcia *Sacrosanctum concilium*, 2.

¹² *Tamtiež*, 26.

¹³ SV. AUGUSTÍN: *In Evangelium Ioannis tractatus*, VI, 7.